

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Perhehoidon strategian/ohjelman kehittämisestä ja toimeenpanosta Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella - SDP aluevaltuustoryhmä

SDP valtuustoryhmä on jättänyt 9.12.2025 valtuustoaloitteen, jossa esitetään perhehoidon strategian tai kehittämissuunnitelman käynnistämistä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella. Valtuustoryhmän aloitteessa tuodaan esille, että perhehoito halutaan vakiinnuttaa osaksi palvelurakennetta, perhehoidon käyttöä halutaan laajentaa ja perhehoitajien määrää lisätä. Perhehoidon vetovoimaa ja tunnettuutta halutaan myös vahvistaa.

Siun soten sosiaalipalvelujen toimialue kiittää SDP:n valtuustoryhmää saadusta aloitteesta ja tarkentavista lisäkysymyksiä ja toteaa, että toimialue näkee perhehoidon keskeisenä ja vaikuttavana osana palvelukokonaisuutta. Perhehoito tarjoaa inhimillisen, yhteisöllisen ja kuntouttavan vaihtoehdon raskaammille palveluille sekä tukee asiakkaiden hyvinvointia, osallisuutta ja turvallista arkea. Perhehoito mahdollistaa palvelurakenteen keventämisen ja resurssien kohdentamisen tarkoituksenmukaisesti.

Perhehoitoa järjestetään hyvinvointialueella iäkkäille, vammaisille, työikäisille ja lapsille. Erityisesti iäkkäiden palveluissa sekä lastensuojelussa perhehoidon rooli on lähivuosina vahvistunut. Lastensuojeluun on perustettu oma perhehoidon tiimi perhehoidon kasvun ja vahvistettavuuden lisäämiseksi. Iäkkäiden palveluissa on toiminut vuodesta 2023 omais- ja perhehoidon keskus Onneli, joka on laajentunut vuoden 2026 alusta palvelemaan vammaisten perhehoitoa. Onneliin on keskitetty kaikkia palvelualueita ylittävää perhehoidon kehittämisen koordinaatiota.

Onnelissa valmistellaan parhaillaan palvelualueita ylittävässä yhteistyössä perhehoidon yhteistä toimintaohjetta. Toimintaohjeen tavoitteena on yhtenäistää käytäntöjä, vahvistaa perhehoitajien asemaa ja tukea palvelujen yhdenvertaista toteutumista. Toimintaohjeen valmistelun yhteydessä perhehoidon prosesseja selkeytetään, perhehoitajien palkkioita tarkistetaan ja perhehoitajia kuullaan.

Viime vuosina Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella perhehoidon ohjausta, valvontaa ja perhehoitajien tukea on vahvistettu. Perhehoitajille on nimetty perhehoitolain mukaisesti vastuutyöntekijät. Vastuutyöntekijät ovat perhehoitajien tukena arjessa ja pulmatilanteissa. Vuoden 2025 aikana kaikkiin iäkkäiden toimeksiantosuhteisiin perhehoitokoteihin on tehty ohjaus- ja valvontakäynnit ja valvontaprosessia lomakkeineen on päivitetty. Iäkkäiden palveluissa on otettu käyttöön ohjauksen ja valvonnan toimintamalli. Sen on todettu olevan toimiva ja se on laajennettavissa koskemaan kaikkia perhehoitajia palvelualueita ylittäen.

Perhehoidon tunnettuutta ja käyttöä on edistetty viime vuosina aktiivisella viestinnällä, koulutuksella ja henkilöstön ohjauksella. Ulkoinen ja sisäinen viestintä sekä henkilöstön kouluttaminen on säännönmukaista, nämä ovat kirjattuna myös perhehoidon vuosikelloon. Vuonna 2025 perhehoidon käyttöä koulutettiin muistikoordinaattoreille, kotihoidon ja kotisairaalan henkilöstölle, asiakas- ja sosiaaliohjaajille ja gerontologisille sosiaalityöntekijöille. Koulutuskierron tarkoitus on tukea perhehoidon toimintaohjetta ja asiakastehtävän tueksi.

valmisteilla oleva soveltamisohje saadaan valmiiksi. Koulutusten lisäksi perhehoitoa koskevaa esittelymateriaalia on jatkuvasti henkilöstön käytössä intrassa. Materiaalia päivitetään aina, kun päivittämistarvetta ilmenee.

Hyvinvointialue tunnistaa perhehoidon käytössä haasteita, vaikka perhehoitoon on panostettu ja palvelua on kehitetty. Perhekotien paikkoja on välillä vapaana. Keskeisenä syynä perhekodin täyttöasteen vajavuudessa ovat puutteet toimintaa tukevissa tietojärjestelmissä. Vapaita ja varattuja paikkoja ei ole reaaliaikaisesti viranhaltijoiden saatavissa. Toissijaisena puutteena voidaan nähdä olevan perhehoidosta hyötyvän asiakkaan tunnistamisen vaikeuden riittävän varhaisessa vaiheessa. Tähän toimialue on panostanut koulutusta ja tietoa lisäämällä sekä aloittamalla valmistelemaan soveltamisohjetta asiakasohjauksen työvälineeksi. Kolmanneksi kysynnän ja tarjonnan kohtaamiseen on vaikuttanut perhehoidon sijainti. Tähän pyritään puuttumaan siirtämällä perhehoidon rekrytointia ja valmennusta enemmän Siun soten omaksi tehtäväksi. Tällöin valmennusta voidaan järjestää matalalla kynnyksellä alueille, joissa perhehoidon tarve on ilmeinen ja alueilla, joissa on perhehoidosta kiinnostuneita valmennettavia. Ensimmäinen Siun soten toteuttama valmennus iäkkäiden perhehoidosta kiinnostuneille pidetään 2027. Valmennus suunnitellaan toteutettavaksi Onnelin koordinoima, jossa työskentelee useita perhehoidon kouluttajakoulutuksen käyneitä viranhaltijoita, ja jotka ovat osallistuneet valmennusyhdistysohjelmaan Kiteen kansanopiston kanssa.

Kiireisin perhehoidon kehittämistarve liittyy perhehoidon toimintaympäristön digitalisaatioon. Nykyiset järjestelmät tai niiden puuttuminen ei tue riittävästi asiakasohjausta, sopimushallintaa tai paikkatilanteen ajantasaista seurantaa. Toimialue on keväällä 2026 aloittanut ICT palvelujen kanssa yhteistyössä selvittämään sähköisiä järjestelmiä toimeksiantosuhteiseen toimintaan ICT hankintasuunnitelman mukaisesti. Lisäksi Siun sotessa on meneillään tarveselvitys toiminnanohjausjärjestelmätarpeista, josta toimialue toivoo saavansa työvälineen palvelemaan asiakasohjausta ja reaaliaikaista paikkahallintaa.

Perhehoidon toimintaympäristön sähköistyessä kaikkien perhehoitomuotojen kehittäminen ja laajentaminen mahdollistuu. Muun muassa osavuorokautisen perhehoidon kehittäminen tulee antamaan mahdollisuuksia tukea kotona asumista nykyistä enemmän. Osavuorokautinen perhehoito voi olla vaihtoehto esimerkiksi päivätoiminnalle perhekodissa järjestettynä ja sen avulla voidaan tukea työssäkäyviä läheisiä, jotka ovat ottaneet hoitovastuusta hoidettavasta. Vastaavasti kiertävää perhehoitoa voidaan tarjota asiakkaan omaan kotiin täydentämään kotihoidon palvelua tai tukemaan omaishoitoa. Molemmilla yllä mainituilla perhehoidon muodoilla on kasvupotentiaalia ja niiden avulla voidaan keventää palvelurakennetta ja tukea asiakkaita ja asiakkaiden hoitoon osallistuvia läheisiä. Osavuorokautisen ja kiertävän perhehoidon lisäksi kehittämisen mahdollisuudet yltyvät myös lyhytaikaiseen ja pitkäaikaiseen perhehoitoon. Perhehoidon kehittämisohjelman valmistelussa tulemme tarkastelemaan perhehoidon mahdollisuudet laajasti. Kehittämisohjelman valmistelussa huomioidaan muun muassa sairaanhoitajamallin kehittäminen perhehoitoon ja terveydenhuollon kanssa tehtävä yhteistyö.

Sosiaalipalvelujen toimialue sitoutuu edistämään perhehoidon kehittämistä suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella tehden yhteistyötä henkilöstön, perhehoitajien ja asiakkaiden kanssa. Perhehoitoa koskeva strateginen kehittämisohjelma valmistellaan toimialueella vuoden 2026 aikana osana hyvinvointialueen muuta strategiatyötä, ja toimeenpano käynnistetään vuoden 2027 alkupuolella. Perhehoidon kehittämisohjelma on tarkoitus laatia vuoteen 2030 saakka, jolloin se olisi aikataulullisesti yhteneväinen Siun soten strategian kanssa.

Perhehoidon kehittämisohjelman valmistelutyötä seurataan ja ohjelman valmistuttua sen toteutumista tullaan tarkistamaan toimialueella osana omaevalvontaa neljästi vuodessa. Perhehoidolle asetetaan seurattavat tavoitteet sekä mittarit, kuten perhehoidon käyttöasteen kehitys, asiakasohjauksen sujuvuus (lakisääteiset saatavuusajat), perhehoitajien määrän kasvu sekä asiakas- ja perhehoitajakokemukset.

Perhehoidon vahvistaminen on keskeinen keino vastata tulevaisuuden hoivapalvelujen kasvavaan kysyntään, henkilöstöhaasteisiin sekä palvelurakenteen kestävyYTEEN. Perhehoidon kustannustietouden lisääminen ja vaikutusten seuranta on kehittämisessä sekä perhehoidon käytössä olennaista pitää mukana.